

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської мови та методики її викладання

МОВНА ОСОБИСТІТЬ СУЧАСНОГО АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО
ЖУРНАЛІСТА

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 441 групи
Спеціальності: 014.02 Середня освіта
(мова і література англійська, російська)
Освітньо-професійної програми
«Середня освіта (Мова і література
англійська)»

Суміна Анастасія Альбертівна
Керівник: канд. філол. наук,
доцентка Базилевич Н. В.
Рецензент: канд. пед. наук, доцентка
Кострубіна О. В.

Херсон - 2021

План

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження мовної особистості в сучасному мовознавстві	5
1.1. Поняття та структура мовної особистості.....	5
1.2. Рівні мовної особистості.....	7
РОЗДІЛ 2. Вербально-семантичний рівень мовної особистості сучасного англійськомовного журналіста	11
2.1. Лінгвістичні особливості актуалізації мовної особистості англійськомовного журналіста.....	11
2.2. Метафоричність як конститuent стилю сучасної мовної особистості англійськомовного журналіста.....	18
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	26

ВСТУП

Дослідження природи, внутрішнього світу людини та її менталітету ніяк не обійтись без аналізу мови та мовлення. Мова є важливим механізмом передачі та вираження власних думок, вона є системою, в якій можна спостерігати за оформленістю концептуального зображення світу. Мова це явище духовного життя людства, що позитивно впливає на процес комунікації, соціалізації та інтеграції культур. Мова людини яскраво відбиває її внутрішній світ. Мовна особистість є національним феноменом, а важливим компонентом національної свідомості можна назвати певне ставлення до мови, її характеристику своєрідності, спроможність до культурного накопичування знань та досвіду інших національностей. Мовна особистість - це є носій мови, який має правильно володіти системою лінгвістичних знань, має вміння активно працювати зі словом, дбати й одночасно сприяти її подальшому розвитку, тобто здійснювати саму мовленнєву активність. Відомо, що уперше поняття про мовну особистість розглянув відомий мовознавець В. Виноградов у 1930 році. Він визначив два актуальних аспекти: перший аспект це особистість автора, другий – особистість персонажа. Мовна особистість насамперед розглядається у лінгвістиці (Ю. Караулов, І. Сусов, О. О. Селіванова, Я. Бондаренко та інші), лінгводидактиці (А. Соломаха, М. Пентилюк, Л. Мацько та інші), але також має деякі дослідження і в інших науках. Також важливо зазначити наступного відомого лінгвіста Ю. Караулова, який зробив чималий внесок до аналізу мовної особистості, тобто вона може розрізнятися точністю та самою глибиною віддзеркалення реальності.

Актуальність дослідження зумовлена антропоцентричним спрямуванням сучасних лінгвістичних студій та необхідністю системного вивчення мовної особистості сучасного англійськомовного журналіста на вербально-семантичному рівні.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Проблематика дослідження безпосередньо пов'язана із науково дослідною

темою кафедри Херсонського державного університету (державний реєстраційний номер 0117U006792).

Об'єкт дослідження – мовна особистість сучасного журналіста.

Предмет дослідження – лінгвостилістичні особливості відтворення мовної особистості сучасного англійськомовного журналіста.

Мета роботи полягає у виявленні лінгвостилістичних особливостей мовної особистості англійськомовного журналіста. Для досягнення поставленої мети нам необхідно вирішити ряд **завдань**:

1. Узагальнити поняття мовної особистості в сучасному мовознавстві;
2. Визначити напрями дослідження мовної особистості;
3. Виявити особливості відтворення мовної особистості сучасного журналіста в англійськомовному мас-медіа дискурсі. Караулова.

Вибір методів дослідження зумовлено метою й завданнями роботи. Серед них використовуємо: загальнонаукові (індукція, дедукція, спостереження, опис, систематизація і зіставлення) та емпірико-теоретичні (аналіз, синтез) методи; метод контент-аналізу (для виявлення одиниць аналізу журналістських текстів), контекстуально-інтерпретаційний метод (для інтерпретації змісту досліджуваних текстів, реконструкції авторського (комунікативного) задуму); метод семантико-стилістичного аналізу (для виявлення співвідношення мовних засобів, якими експресивно виражається інтелектуальний, емоційний чи естетичний зміст мовлення журналістів).

Практичне значення роботи полягає в тому, що основні результати дослідження можуть бути використані у курсі «Новітні досягнення з фахових дисциплін», при написанні курсових та дипломних робіт.

РОЗДІЛ 1

Теоретичні засади дослідження мовної особистості в сучасному мовознавстві

1.1. Поняття мовної особистості та її структура

Мовна особистість відіграє важливу роль, тому що вона бере участь у різноманітних типах комунікації, при її описі має на увазі особисте описання і взагалі нормированного контакту. Мовну особистість можна характеризувати як індивідуальність, яка вільно володіє цілісністю компетенції її характеристик, на основі чого індивід створює тексти для досягнення необхідних йому цілей. Носій мовної особистості використовує системні засоби для того, щоб правильно відобразити своє бачення навколишнього середовища та її дійсності взагалі.

Широковживаною конкретизацією мовної особистості вважається людина, яка майстерно користується цілісністю певних характеристик та своїх можливостей. В наслідок чого особистість створює і сприяє тексти, котрі мають значну різницю у змістовності та досконалості відтворення дійсності, а також рівня її структурно-мовної складності [16]. Визначення індивідуальної мовної особистості висовує мовну особистість, оскільки вона орудує мовленнєвою ситуацією, може змінювати спрямованість умов контактування і рівень розвитку дискурсу. Індивідуальна мовна особистість реалізує у дискурсі спроможність до різноманітного функціонування, емоційний інтелект та психологічні властивості індивіда [1], [13].

Соціальна ситуація визначається за допомогою індивідуальних характеристик процесу удосконалення типів комунікації. З приводу цього можна визначити декілька типів мовних особистостей, тому людина, яка розмовляє рідною мовою у природному для себе середовищі є найпершим та найголовнішим типом. Цікавим для багатьох може стати особистість, якій зручно спілкуватися чужою, нерідною мовою у тому середовищі, в якому

вона знаходиться [9]. Віднести до цього типу мовної особистості можна емігрантів та людей, які протягом достатнього часу проживають в іншій країні. І нарешті людина, котра з трудовою або навчальною метою використовує ту чи іншу мову у спілкуванні.

Українська науковиця О. Селіванова визначає мовну особистість як «іманентну ознаку особистості як носія мови й комуніканта, що характеризує її мовну й комунікативну компетенцію та реалізацію їх у породженні, сприйнятті, розумінні й інтерпретації вербальних повідомлень, текстів, а також в інтерактивній взаємодії дискурсу» (цит. за [14]).

Український науковець І. Огієнко зазначив, що мова - не тільки загальнонаціональна ознака, у якій знаходиться наша культура, рівень людської обізнаності, а й форма етнічного суспільства, культурного життя людини. Він вважав, мову душею будь-якої національності, найціннішим скарбом, адже вона надає важливі можливості для нормального життя усього людства. У своїй праці він визначає психологічну мовну особистість, яка виражається в образі психічного я людини. Розглянувши поняття мовної особистості, ми перейдемо до її структури. Аналізуючи конструкцію мовної особистості, лінгвіст Ю. Караулов виокремлює в ній три рівні: структурно-мовний, лінгвокогнітивний та мотиваційний [8].

Структурно-мовний рівень характеризується правильним розумінням застосувати правила у комунікації природною мовою та класичним зображенням формальних методів вираження деяких значень. Другий, лінгвокогнітивний рівень, містить ідеї, концепти та поняття, що формуються у кожної мовної індивідуальності. Внаслідок чого виявляється гармонізація особистого орієнтаційного простору на картину світу. Даний рівень мовної особистості обрамляє інтелектуальну галузь індивідуальності, даючи науковцю можливість вихід через мову, до початкового розвитку пізнання людини та її свідомості. Мотиваційний рівень характеризується наявністю необхідних для індивіда вимог, пояснення поведінки людини у тій чи іншій ситуації, тобто перевірка дотриманих правил соціальних норм, які мають

чіткий вплив на структуру тексту та цінностей [11].

Отже, мовну особистість характеризується як індивідуальність, яка вільно володіє цілісністю компетенції її характеристик, на основі чого індивід створює тексти для досягнення необхідних йому цілей. Визначення індивідуальної мовної особистості висовує мовну особистість, оскільки вона орудує мовленнєвою ситуацією та може змінювати умови контактування, рівень розвитку дискурсу. Індивідуальна мовна особистість реалізує у дискурсі спроможність до різноманітного функціонування, емоційний інтелект та психологічні властивості індивіда.

1.2. Рівні мовної особистості

Мовна особистість утримує численні класифікації, але загальноприйнятою з усіх вважають систематизацію Ю. Караулова. Він визначив структуру мовної особистості на три рівні: вербально-семантичний, когнітивний та прагматичний [10]. Перший вербально-семантичний рівень для носія характеризується коректним володінням природною мовою, для дослідника - відображення образів та формулювання конкретних засобів. Наступний когнітивний рівень відрізняється одиницями поняття, практичних ідей та концепцій. Кожна мовна індивідуальність формується у послідовну, систематизовану картину світу. Саме картина світу відображає ранжування послідовності цінностей. Вона обрамляє інтелектуальну сферу індивіда, дозволяє вихід через мову, через спілкування та сприйняття тих знань, які пізнаються через процеси обізнаності людини. І останній прагматичний рівень дає можливість аналізувати мовну особистість, перехід від оцінювання її мовленнєвої діяльності до самоусвідомлення практичної дійсності. Цей рівень висновує мету, мотиви та інтереси мовної особистості. Розділяючи відповідним чином до специфіки рівнів, то всі перераховані рівні оцінюються тими одиницями, які оволодівають всіма використаними одиницями [4].

Перш за все розглянемо вербально-семантичний рівень, він характеризується рішучістю до іменування можливостей асоціацій слова з предметом, рецепції лексики та здійсненням вибору тих чи інших слів [5]. Другий когнітивний рівень має готову сукупність мовної особистості з метою здійснення кілька різних видів розумової діяльності та досягнення інформативних ролей. Прагматичний рівень дає дозвіл здійснювати реалізацію себе у деяких видах функціонування відповідним чином, тобто до комунікативно-діяльнісних вимог конкретної особистості [6]. Під мовною особистістю відомий лінгвіст Ю. Караулов розуміє розвиток та поглиблення додаткових змістових значень, які дають насиченість цьому поняттю. Розглядаючи три рівні він виділяє відповідно співвідношенню з *лексиконом, тазаурусом і прагматикону* [8]. Мовна особистість на кожному рівні своєї організації належно містить мінливі, позачасові та тимчасові знання, а поєднування усіх цих феноменів дає можливість створювати наповнення вже відповідного рівня.

Лінгвістичний підхід до мовної особистості відкриває нові можливості для конкретного і конструктивного наповнення важливих понять. **Світогляд** - результат обміну системних цінностей особистості, або особистості з картиною світу, наслідок сполучення когнітивного з прагматичним рівнем та з її життєвою метою, поведінкою у процесі мотивації, що виражається у текстах. Відновлювати змістовий світогляд особистості дозволяє лінгвістичний аналіз якогось матеріалу, тобто тексту [7]. Для такого виду аналізу достатньо лише деякий набір творів мовнофрагментарного характеру, котрий складений за невеликий відрізок часу. Важливо зазначити, що в деяких досліджах відновлення світобачення певної індивідуальності майже неможливо, адже картина світу індивіда створюється під впливом різних історичних епох. Рівнева модель мовної особистості може також розкривати сумарний тип конкретної особистості у відомій культурі, в якій має можливість мати безліч таких особистостей. Між собою вони

характеризуються тільки тими варіаціями, що є у кожному рівні мовної особистості.

Отже, можна дійти висновку, що мовна особистість – це багатогранна і багатокомпонентна парадигма інших мовних особистостей. У такому разі мовна особистість виступає тільки у практичній діяльності свого розуміння між людьми у будь-якій ситуації. Сутність мовної особистості пов'язана з такими компонентами: по-перше, це система тих цінностей життєвого сенсу, які можуть сильно впливати на подальший розвиток подій у житті людей; по-друге, загальний рівень освоєння культури, цей засіб ефективно може підвищити інтерес до мови; по-третє, наявність особистісного компонента, наприклад, індивідуальність, глибинність, що повинна мати кожна людина [3].

Таким чином, мовну особистість можна розглядати тільки як індивідуальність, а саме: вона вільно користується розвиненою компетенцією, навичками. Це основа і пріоритет створення текстів для втілення різноманітних цілей. Дослідивши саму конструкцію мовної особистості, ми визначили, що засновником цієї класифікації є лінгвіст Ю. Караулов, який створив поняття про основні три рівні: структурно-мовний, лінгвокогнітивний та мотиваційний. Структурно-мовний рівень має розумно застосовувати правила комунікації природною мовою та класичним зображенням формальних методів вираження деяких значень. Лінгвокогнітивний рівень містить у собі ті ідеї, концепції й поняття, що формуються у кожній мовній індивідуальності.

Загальноприйнятою класифікацією вважають структуру Ю. Караулова, дослідник старанно виокремив структуру мовної особистості, поділивши її на три рівні: вербально-семантичний, когнітивний та прагматичний. Вербально-семантичний рівень характеризується правильним володінням природною мовою. Когнітивний рівень різниться одиницями поняття, практичних ідей та концепцій. Кожна мовна індивідуальність формується у послідовну, систематизовану картину світу. Останній мотиваційний рівень наявний

спеціальними вимогами для індивіда, пояснення його поведінки у різних ситуаціях.

Найважливішим методом формування мовної особистості є становлення її індивіда. Мовна особистість припускає такі аспекти як: процес охоплення особистості у певні колективні відносини, внаслідок чого мовна особистість проявляється як реалізація культурно-історичного знання суспільства в цілому. Життєдіяльність мислення за нормами та стандартами, призначеним якоїсь етномовної культури [2]. Розвиток прийняття законів спільної психології людини. Незвичайна роль відноситься до двох і третьому аспектам, тому що сам процес почергового присвоєння будь-якої національної культури, її розвиток мислення, особистої психології, що можливі тільки з підтримкою мови. Закріплення у мові ключової національно-культурного прообразу носія достеменною мови, що установлює рівномірність і постійність компонента структури мовної особистості.

РОЗДІЛ 2

Вербально-семантичний рівень мовної особистості сучасного англійськомовного журналіста

2.1. Лінгвістичні особливості актуалізації мовної особистості англійськомовного журналіста

Важливою характеристикою мовної особистості журналіста виступає комунікативна компетенція. Під **комунікативною компетенцією** я розумію практичне вміння та навички особистості, її конкретний обсяг знань, які дають змогу стати кваліфікованим учасником сьогоденного інформаційного середовища. Особливу увагу будь-який журналіст має приділити створенню своєї власної мовної особистості, адже значна кількість з них не мають тих основоположних знань, по яким можна було бо цінити їх як сформованих професіоналів в області журналістики.

У цьому розділі ми проаналізуємо лінгвістичні особливості індивідуального стилю англійськомовного журналіста, оскільки важливим елементом для нього є правильно обґрунтована оцінка теми та переконання у неповторності свого вміння зацікавити індивіда. Індивідуальний стиль журналіста вимагає творчого натхнення, він несе в собі не тільки унікальність специфіки та глибину знань у багатьох галузях, а й психологічну концентрацію [15]. Мовна особистість наповнюється своєрідним лінгвістичним змістом психологічного поняття індивідуальності, так як людина, у свою чергу, вступає у комунікацію як особистість з усіма її характерними ознаками. Тому самих комунікантів можемо охарактеризувати як структуру конкретних рис особистості, вказати на рівень володіння мовою та обдарованості темпераменту індивідуальності. С. Сухих, враховуючи ці психологічні приклади, вирізняє типи мовної особистості: гармонійний, конфліктний та імпульсивний [12].

У **гармонійному типі** мовної особистості можемо визначити

домінантність стійкої стратегії, послідовність розвитку теми та дотримання соціальних норм. Цей тип мовної особистості притаманний письменнику і головному редактору британського журналу *The positive news* Шону Даган Вуду.

Шон Вуд оперує такими поняттями як *good, journalism, things*. Він сприймає світ крізь призму добра «*There's a lot of kindness in the world*» [27]. Розглянемо детальніше конкретну цитату журналіста: «*Or if we can't witness and prove that particular magic, when the moon is new and the sky is clear, of pure starlight, casting its owns of shadows – a sight I never saw until one night 20 years ago, deep in rural Devon. I've sought it ever since*» [27]. У прикладі бачимо використання лексичних одиниць *magic, clear, purest, sownsoft, rural* у ролі епітетів, які створюють оригінальність і мелодійність теми, це дозволяє читачам зануритися у ту атмосферу, яку відображає автор. Також бачимо ряд стилістичних синонімів, які не мають різницю відтінків, але мають тотожне значення: *clear – pure, witness – prove*. Шон Даган Вуд дотримується соціальних норм: «*The crime levels don't depend on the illumination of the places*» [27]; крім цього він демонструє логічність мислення за допомогою лексем: *actually, except, while*; та фраз: *that more, so much, not to mention* [27].

Розглянемо наступний приклад, який дає змогу встановити індивідуальність мовної особистості нашого журналіста, за допомогою використаних лінгвостилістичних прийомів: «*Well, no, actually. A range of studies found no association between light levels and crime, except that more crime tends to occur in brightly lit areas. Bright lights create shadows, in which a criminal can hide, while still being able to operate. And so much is so unnecessary. We've all been dazzled by sports grounds floodlights that spill so much light into the night that they could be signalling to spaceships rather than just illuminating a pitch – not to mention billboards' blinding glare*» [27].

Одразу ми бачимо у прикладі морфологічні омоніми: *which – witch, except – accept, so – sew*. Автор використав такий художній прийом як порівняння, маючи на увазі, що світло прожектора було настільки яскраве,

що міг би навіть освітлювати космічні кораблі, порівнює автор: «*They could be signalling to spaceships*» [27]. Майже у кінці нашого прикладу журналіст використовує невелику іронію, застосувавши гіперболу: «*We've all been dazzled by sports grounds floodlights*» [27]. Шон Даган Вуд, за допомогою гіперболи, правильно і точно передав перебільшення реального факту дійсності, що світло прожектора не настільки був сліпучим, проте очі від нього трохи, але боліли. Омоніми були використані для гарного звучання тексту, значення таких слів не мають асоціації, але мають ідентичне вимовляння: *light – night – light*; абстрактні слова, які означають узагальненість: *floodlights, spaceships, signaling*. У цитаті англійськомовного журналіста важливу роль відіграють синоніми, адже вони допомагають уникати надмірного вживання однакових слів: *dazzle – glare, range – tends*; також невелика кількість неособистих форм: *to occur, to operate, to spaceships*; та віддієслівних прикметників: *signaling, illuminating, blinding*.

Лексикон мовної особистості гармонійного журналіста характеризується використанням великої кількості слів з таких лексико-семантичних груп як «Environment/Навколишнє середовище», «Society/Суспільство», «Lifestyle/Стиль життя», «Science/Наука», «Economics/Економіка», «Self-realization of personality/Самореалізація особистості», «Inspiration/ Натхнення».

Другий тип мовної особистості, який ми розглянемо – **конфліктний**. Він характеризується з негативної точки зору, так як у ньому присутні іронія, сарказм, егоцентричність когерентності мови та порушення суспільних норм. Яскравий приклад такому типу мовної особистості було визначено в роботі головного редактора журналу *The Guardian* Алана Расбріджера. Мовна особистість журналіста незалежна, достатньо напружена, адже він пише статті у дещо відкрито засудженій, саркастичній формі, при цьому сміливо висловлює свої думки. Спеціальні приклади конфліктного типу мовної особистості англійськомовного журналіста було знайдено в його статті «*The election in the media*».

Обрані приклади зображують модальний маркер невпевненості: *perhaps, could, have to, attempt to*. Алан використовує іронію: «*Such colleagues should be disappeared*» [24]; у прикладах присутні інтенції ситуацій, журналіст виражає негативну оцінку, яку передають синонімічні ряди наступних слів: *beamazed, disappeared, attributed, alarmed*; використовує такі лексичні одиниці *real, things up, claim, true, claim*; приклади віддієслівних прикметників *creeping, reporting, individual*.

Лексикон мовної особистості журналіста Алана Расбріджера як представника конфліктного типу, характеризується використанням лексичних одиниць з таких лексико-семантичних груп як «Interview/Інтерв'ю», «Celebrities/Знаменитості», «Scientific facts/Наукові факти», «Relationships between people/Стосунки між людьми».

Звернімо увагу на додатковий приклад конфліктного типу мовної особистості журналіста Алана Расбріджера: «*Perhaps lawyer sand editors will be alarmed by the creeping use of privacy and data legislation. Had this been a libel case, the BBC could at least have pleaded its reporting was true. But justification is no defence to a claim of intrusion into privacy*» [25]; «*He explained, it was a totemic issue for the republic an movement and heand a licence from the leadership to pursue political options provided they didn't discuss it. "If Gerry were to make a speech about decommissioning and some young lad would come and shoot him tomorrow", said McGuinness*» [25].

По-перше, у цитаті є порушення суспільних норм: «*To pursue political options provided they did not discussit*» [25]; та іронічність імовірної ситуації: «*If Gerry were to make a speech about decommissioning*» [25]. У нашій додатковій цитаті автор вживає власні назви, які деталізують ідейний зміст викладення: *Gerry, McGuinness*; також можемо визначити кількість лексичних одиниць: *totemic, young, speech, issue*; граматичну форму Past Simple: *explained, provided, said, was, did, headed*; та декілька неособистих форм: *to pursue, to make*. Алан Расбріджер вміло користується такими абстрактними поняттями як: *republic, leadership, discuss, options,*

decommissioning; і таким художнім прийомом як гіпербола: «*Some young lad would come and shoot him tomorrow*» [26], у якому можливе перебільшення дійсних фактів.

Конфліктний тип також може припускати твердження одного співрозмовника за рахунок іншого, наприклад: «*He is the best among other reputable journalists and takes seriously the work of Noam Chomsky and Edward Herman on industrial consensus*» [25]. Наразі цього зразку автор виокремлює тільки одного журналіста, який на його думку набагато краще інших авторитетних журналістів. Також Алан Расбріджер використовує власні назви, акцентуючи увагу на уточненні ситуації: *Noam, Chomsk, Edward Herman*; крім цього у своєму прикладі він висвітлює оціночні епітети, які додають сенсові відтінки усього тексту: *totemic, reputable, seriously, the best*.

Лексикон мовної особистості журналіста описується за допомогою таких лексико-семантичних груп як «Natural/Природа», «Space exploration/Дослідження космосу», «Self-development/Самовдосконалення», «Painting/Живопис».

Останній тип, котрий ми проаналізуємо – це **імпульсивний тип** мовної особистості. Приклад імпульсивного типу представляється у головного редактора британського журналу The Independent Саймона Келнер: «*Whatever one thinks of Ms Markle, she was giving the performance of her affect life, and she had to make it count. She is like chalk and cheese, she's not, I would suggest, a wholly sympathetic character, and many of her poor, pitiful me basic protestations will not cut much ice with the general public will have had a hollow ring all around the world*» [19]. Отже, прочитавши цитату, одразу можна визначити, що автор використовує такий порядок лексем як: *clear, poor, life, pitiful, world*; стилістичні синоніми для благозвучності та унікальності тексту: *poor – pitiful, general – basic, wholly – all, much – many*. Журналіст демонструє порушення соціальних норм, різко змінює думку або особисте відношення до конкретної людини. Це може означати, що зазвичай його відношення з піднесення змінюється на повне протилежне йому значення – на приниженість: «*And*

many of her poor protestations will not cut much ice with the general public will have had a hollow ring all around the world» [17]. Саймон Келнер у більшості своїх робіт схиляється до негативної оцінки соціальних факторів, наприклад: «*But she is like chalk and cheese, she's not, I would suggest, a wholly sympathetic character»* [17]. Можна помітити морфологічний ряд омонімів, які надають легкості читанню: *affect – effect, world – word*; та неодноразове повторення прийменника *and*. Обрана цитата журналіста включає в себе навіть використання фразеологізму для порівняння одного об'єкта з іншим: «*she is like chalk and cheese»* [17].

Імпульсивний тип визначає особистість журналіста як лідера у контактуванні і того, хто дійсно прагне отримати до себе шанобливе ставлення, але колеги у спілкуванні такого «лідера» мають можливість легко впливати на нього. Тому, давайте вивчимо завершальний приклад імпульсивного типу мовної особистості Саймона Келнера: «*There is less a sense of renewal than of fear and despair, he should confront the clear and present difficulties people have in coping mentally with the pandemic and treat them with seriousness, succor and properly thought-out action»* [18].

. По-перше, важливо зазначити, що цей приклад позбавлений формалізму, автор аналізує вірогідні дії іншої людини, тобто: «*He should confront the clear, present difficulties and treat them with seriousness, succour»* [18]. По-друге, він використовує гіперболу: «*There is less a sense of renewal than of fear and despair»* [19]; вона характеризується перебільшенням фактичної дійсності. Видніють наступні лексеми: *despair, succor, sense, serious*; та повторення прийменника *and*. По-третє, можна помітити незначні морфологічні омоніми, ці слова мають ідентичність звучання і слугують для правильного розуміння контексту: *them – then – than, coping – hoping*. Його приклад характеризується лексичними одиницями *action, renewal, confront, pandemic*. Мовна особистість журналіста має свій індивідуальний стиль висловлювання теми, думки. Завдяки лексичним одиницям та імпульсивному типу він самовиражається настільки, наскільки цього хоче.

Таким чином, узагальненим прикладом імпульсивного типу мовної особистості британського журналіста Джеремі Кларксона буде наступна цитата: «*I don't think anybody should be sitting back in an armchair and saying "well, that was done badly". I would have done it differently without actually understanding what was going through their minds*» [22]. Цією цитатною промовою Джеремі Кларксон показав, що соціальних норм він не дотримується, а також відзначився своєю брехливістю та суворістю з приводу ситуації, яка виникла на той момент. Він припускає можливі висловлювання інших людей у несхвальній формі: «*And saying, «well, that was done badly»* [22]. Також спирається на таких лексичних одиницях як: *actually, think, different, through*. Присутній приклад модального маркера невпевненості *I don't think*, окрім цього можна розглядіти оціночні епітети: *badly, differently*.

Як правило, мовна особистість загалом включає в себе тільки ті елементи, які схильні як до зовнішнього, так і до внутрішнього впливу різкої мінливості, стійкості, враженості. Попри цього слід визначити те, що кожен журналіст є мовною особистістю, лише невелика кількість з них має свій індивідуальний стиль, і ту саму кількість можна сміливо вважати кваліфікованими професіоналами. Для більшого впливу журналісти, у свою чергу, використовують у своїх роботах різні лексичні одиниці для того, щоб зацікавити. Розглядаючи роботи різних журналістів, багато читачів приділяють дуже велику увагу на індивідуальність написання тексту. Саме тому аналіз індивідуальності мовної особистості журналіста є важливим перспективним вивченням.

Лексикон мовної особистості журналіста описується за допомогою таких лексико-семантичних груп як «Appearance/Зовнішність», «Natural phenomenon/Природні явища», «Science/Наука», «Leadership/Керівництво».

2.2. Метафоричність як конститuent стилю сучасної мовної особистості англійськомовного журналіста

Метафора як художній засіб індивідуалізації є однією з центральних ознак унікального стилю мовної особистості журналіста, його неповторною здатністю є можливість бачити і сприймати навколишній світ образно, здатність мислити метафорами і відтворювати дійсність метафорично. На думку Стейсі Піз, професора Нью-Йоркського університету, метафора – це не просто подібність, а більш стрибок угору нашої уяви, наповнюючи систему сприйняття навколишнього світу, що загалом розвиває мислення людини. Метафори часто використовують у повсякденному житті, вона допомагає висловлювати свою думку, адже її вважають способом самої думки [29].

Метафора відкриває сутність одного предмета чи явища через особливості іншого. Формування людського мислення багато в чому метафоричне. Концептуальна система мовної особистості будь-якого журналіста структурована і визначена за допомогою метафори, які проявляються через мову оригіналу і це можливо тільки тому, що вони є метафорами концептуальної системи людини.

Значний внесок у дослідження концептуальних метафор зробили лінгвісти Джордж Лакофф та Марк Джонсон. Саме у сумісній роботі «Метафори, якими ми живемо» вони створили теорію концептуальної метафори [21]. Отже, Лакофф і Джонсон поділяють концептуальні метафори на три категорії: орієнтаційна метафора, онтологічна метафора та структурна метафора, кожна з яких ми розглянемо на прикладі мовної особистості сучасних англійськомовних журналістів:

1. Першу категорію концептуальної метафори, яку важливо проаналізувати це **орієнтаційна метафора**.

Вона притаманна мовній особистості британського журналіста Майкла Джеймса, адже більшість таких метафор він використовує у своїх роботах. Отже, розглянемо декілька його прикладів орієнтаційної метафори: «*With*

planned promotional events are down, but acting jobs are up. Which is good because even at this slower pace it still feels very stressful and scary» [22]. Важливою особливістю першої категорії є зв'язок з орієнтацією у просторі, наприклад: *up - down, inside – outside, front side - back side*. Такі види просторових відносин матеріалізуються у такому прикладі на основі метафоричного протиставлення: *good is up* – добре відповідає верху; *bad is down* – погано – низу. Подивимося декілька прикладів цьому: «*Things are looking up*» – справи йдуть добре; або «*Things are looking down*» - справи йдуть вниз, тобто погано; «*Your things of life is high this days*» – сьогодні ваші справи йдуть вгору, тобто справи налагоджуються; «*He's things are low these days*» – сьогодні його справи погані, протилежний приклад першому, справи незадовільні, неякі.

Розглянемо наступний приклад журналіста: «*He has a high position. She'll rise to the top. He's at the peak of he's career. He's climbing the ladder. He has a little upward mobility. He has a low position. She fell in status*» [22]. Цей приклад характеризується на основі протиставлення, у ньому присутній наявний тип концептуальної орієнтаційної метафори: *high status is up* - високий статус; *low status is down* - низький статус. Розберемо приклади, які стосуються орієнтаційної метафори: «*He has a high status is up*» – він має високий статус; «*He has a low status is down*» – він має низький статус; «*He has a high position*» – він має високу посаду; «*He has a low position*» [23] – він має низьку посаду.

2. Другий тип концептуальної метафори - онтологічна метафора.

Під нею розуміють образне порівняння, що використовується тільки для позначення абстрактних понять у більш конкретному значенні. Розмаїття видів метафор зображують різні ситуації, а онтологічні метафори застосовуються у різних обставинах. Такий тип метафори має на увазі інший британський журналіст Едвард Лукас, більшість його публікацій становлять саме онтологічна метафоричність. Для аналізу другого типу концептуальної метафори нам знадобляться конкретна робота Едварда Лукаса: «*Desertion*»,

яка написана на досвіді, автор посилається на підвищення цінностей, його можна відобразити метафорично як справжню сутність негативного стану індивіда: «*The pressure is entity*» – тягар це сутність; «*The pressure of his responsibilities caused his break down*» – тягар зобов'язань привів його до зриву; «*The pressure is backing us into a corner*» – тягар заганяє нас в кут; «*The pressure lowering our standard of living*» – тягар знижує наш рівень життя.

3. Завершальною концептуальною метафорою є **структурна метафора.**

Така метафора має певну метафоричну систему, в якій одне складне абстрактне поняття представлене з точки зору іншої більш конкретизованої концепції [20]. Диференціювання метафор перебувають у систематичних кореляціях між подіями та різними ситуаціями, які були автоматично зафіксовані у свідомості людини. Для того, щоб визначити яким чином метафоричні фрази щоденної мови впливають на метафоричну природу мовної особистості відомого журналіста Джона Вилкса, нам потрібно розібратися у метафоричних концептах, які автор використовує у своїх працях. Візьмемо ряд прикладів метафоричного концепту «*Time*»: *time is money, time takes its toll, time flies, time is running*. Свідомість людини буде завжди шукати конкретизацію у текстах, тому для кращого розуміння обсягу матеріалу журналісти використовують різноманітні концепти.

Таким чином, проаналізуємо приклад структурної метафори: «*Well, he descended without loss of time to lift the cross-head entirely from off cam when requisite or other suitable contrivance may be attached to the apparatus*» [28]. У цій цитаті виступає концепт обмеженого часу, конгруентність якого включає в себе конкретні лексичні складові, основані на діяльності структурної метафори «*Time is money*». Автор у цитаті показує людину, яка не цінує дорогоцінний час; «*The words you bring me is a dagger to my heart*» [28] – твої слова для мене як ніж у серце – також є структурною метафорою, яку використовують у випадку, якщо потрібно коротко та чітко передати свої почуття, емоції до іншої людини або групи людей.

Розглянемо наступну цитату: «*The roll revolving all the time in contact with the plates and the time is taking its toll, so the second division of the cam must be shaped that the roll shall be allowed to remain* [28]. Цитата включає в себе пояснення, уточнення тривалості часу - *time takes its toll*. Взаємодія об'єкта з часом, тобто зміна об'єкта через певну кількість часу, виступає конкретизацією цього зразка.

Проаналізувавши чималу кількість праць Джона Вілкса, можна стверджувати про те, що найпоширенішою концептуальною метафорою метафори журналіста є *time is money*. Отже, розглянемо декілька з них: «*He's exactly doesn't know about wasting his time*» [28] – він навіть не здогадується, що марнує свій дорогоцінний час; *wasting of time* виступає у ролі метафори, демонструє очевидне: неправильне користування власного часу та її даремне витікання. Наступний приклад має повну протилежність першому: «*My apologies, but I don't have the time to convert to your whims*» [28] - прошу вибачення, але я не маю часу на ваші примхи. Журналіст використовує цю метафору, щоб продемонструвати людину, яка володіє навичками розподілу часу так, як вважає за потрібне. Ідентичний випадок вживання концептуальної метафори: «*He uses courage to pull the strings of city dwellers people like dolls*» [28] - він використовує мужність, щоб управляти мешканців міста, люди як ляльки; *to pull the strings* - тягнути за струни, тобто управління людьми, смикаючи їх за ниточки, коли людина бреше і в усьому бачить тільки вигоду.

У більшості журналістських повідомлень реалізується **концепт спор**. Такі типи метафор можна виявити у британського журналіста Алана Расбріджера. Його роботи більше підходить до опису метафоричного концепту спор, тому розглянемо декілька прикладів: «*Your claims are indefensible*» [25] - ваші твердження не мають жодних доводів. Цю фразу журналіст використовує, якщо треба відповісти на пред'яви, а метою цього є змусити людини підтвердити свої ж слова стійкими фактами. Наступна журналістська цитата: «*He attacked every weak point in my argument*» [25] - він

користувався кожним слабким місцем в моїй аргументації. Узагальнимо концепт спору наступним прикладом: «*He shot down all of my arguments*» - він знищив всі мої аргументи [25]. Тобто у буквальному значенні «*shot down*» означає «розстріляти» аргументи співрозмовника, метафора гарно звучить, тому дуже часто використовується у кінці словесного спору.

Отже, метафора це художній засіб індивідуалізації, яка є однією з центральних ознак унікального стилю мовної особистості журналіста, його неповторною здатністю є можливість бачити і сприймати навколишній світ образно. Метафора відкриває сутність одного предмета чи явища через особливості іншого. Лакофф і Джонсон поділяють концептуальні метафори на три категорії: орієнтаційна метафора, онтологічна метафора та структурна метафора, кожну з яких ми розглянемо на прикладі мовної особистості сучасних англійськомовних журналістів: орієнтаційна метафора, онтологічна метафора, структурна метафора.

ВИСНОВКИ

Як підсумок зазначимо, що мовна особистість - це індивідуальність, яка вільно володіє цілісністю компетенції її характеристик, на основі чого індивід створює тексти для досягнення необхідних йому цілей. Носій мовної особистості використовує системні засоби для того, щоб правильно відобразити своє бачення навколишнього середовища та її дійсності.

У нашій роботі було проаналізовано типи мовної особистості, які визначив Ю. Караулов: вербально-семантичний, когнітивний та прагматичний. Вербально-семантичний рівень характеризується правильним володінням природною мовою. Когнітивний рівень різниться одиницями поняття, практичних ідей та концепцій. Кожна мовна індивідуальність формується у послідовну, систематизовану картину світу. Мотиваційний рівень наявний спеціальними вимогами для індивіда, пояснення його поведінки у різних ситуаціях.

У другому розділі, слідом за С. Сухих було виділено гармонійний, конфліктний та імпульсивний типи мовної особистості. Саме через лексичні одиниці, через зображальні засоби розкривається мовна особистість журналіста, його світогляд, цінності. Приклад гармонійного типу мовної особистості було визначено у головного редактора британського журналу *The positive news* Шона Даган Вуду. У його статтях наявність використання лексичних одиниць: *magic, clear, purest, sownsoft, rural* у ролі епітетів, які створюють оригінальність і мелодійність теми, це дозволяє читачам зануритися у ту атмосферу, яку відображає автор; ряд стилістичних синонімів: *clear – pure, witness – prove*. Журналіст дотримується соціальних норм: «*The crime levels don't depend on the illumination of the places*»; крім цього він демонструє логічність мислення за допомогою лексем: *actually, except, while*; та фраз: *that more, so much, not to mention*.

Яскравий приклад конфліктному типу мовної особистості було визначено у роботі головного редактора журналу *The Guardian* Алана Расбріджера. Його роботи наочно демонструють порушення суспільних

норм: «*To pursue political options provided they did not discuss it*»; та іронічності імовірної ситуації: «*If Gerry were to make a speech about decommissioning*». Автор вживає власні назви, які деталізують ідейний зміст викладення: *Gerry, McGuinness*; кількість лексичних одиниць: *totemic, young, speech, issue*; та декілька неособистих форм: *to pursue, to make*. Алан Расбріджер використовує такий художній прийомом як гіпербола: «*Some young lad would come and shoot him tomorrow*», у якому можливе перебільшення дійсних фактів.

Імпульсивний тип мовної особистості представляється у головного редактора британського журналу *The Independent* Саймона Келнер. Журналіст у більшості своїх робіт схиляється до негативної оцінки соціальних факторів. Він демонструє порушення соціальних норм, різко змінює думку або особисте відношення до конкретної людини. Саймон Келнер використовує такі лексеми як: *poor, life, pitiful, world*; стилістичні синоніми для благозвучності та унікальності тексту: *poor – pitiful, general – basic, wholly – all, much – many*; а також морфологічні омоніми, які надають легкості читанню: *affect – effect, world – word*.

Крім цього ми дійшли висновку, що метафоричність використовується журналістами, тому що вона відіграє значну роль у розумінні різноманітних понять і текстів. Метафора, у свою чергу, може поєднувати в собі мову, мовлення та мислення, тож окремо розглядати їх неможливо.

У нашій роботі ми розглянули категоризацію концептуальної метафори Дж. Лакоффа і Т. Джонсона: орієнтаційна метафора, онтологічна метафора та структурна метафора. Орієнтаційна метафора притаманна мовній особистості британського журналіста Майкла Джеймса. Важливою особливістю онтологічної метафори є зв'язок з орієнтацією у просторі: *up - down, inside – outside, front side - back side*. Такі види просторових відносин матеріалізуються у такому прикладі на основі метафоричного протиставлення. У роботі ми розглянули такі приклади орієнтаційної метафори: «*Things are looking up*»; «*Things are looking down*»; «*Your things of*

life is high this days»; «He's things are low these days». Онтологічна метафора характеризується у британського журналіста Едварда Лукаса: «*The pressure is entity»; «The pressure of his responsibilities caused his break down»; «The pressure is backing us into a corner»; «The pressure lowering our standard of living».* Структурна метафора характерна мовній особистості відомого журналіста Джона Вілкса. У своїх роботах автор використовує метафоричні концепти «*Time» (wasting of time) «Argument» (shot down).*

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Боринштейн Є. Соціокультурні особливості мовної особистості. Є. Боринштейн. Соціальна психологія, 2004. № 5 (7). С. 63-72.
2. Беценко Т. П. Структура і семантика мовних одиниць. Лінгвістика тексту [Електронний ресурс] Режим доступу: https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9279/1/Betsenko_Do_pytan_nia.pdf.
3. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика: курс лекций английской филологии. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. ун-та, 2000.
4. Воробйова О. П. Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. Філологія. 2011. Вип. 14. С. 53-54.
5. Гридчук О. Є. Мовна особистість як актуальний об'єкт дослідження в сучасній лінгводидактиці. С. 24-25 [Електронний ресурс] Режим доступу: www.seanewdim.com.
6. Єнікеев Д. С. Одиниці прагматичного рівня структури мовної особистості. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.15>.
7. Єрмоменко С. В. Напрями досліджень мовної особистості. Одеса: Вид. ОНУ ім. І. Мечникова. С. 246 [Електронний ресурс] Режим доступу: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2014.2\(33\).41451](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2014.2(33).41451).
8. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. М.: Наука, 1987. 261 с.
9. Лавриненко О. Л. Структурно-функціональні особливості мовної особистості: автореф. дис. канд. психол. наук; Волин. нац. ун-т. ім. Лесі Українки. О. Л. Лавриненко. Луцьк, 2011. 19 с.
10. Петлюченко Н. В. Харизматика: мовна особистість і дискурс: моногр. Н. В. Петлюченко. Одеса: Астропринт, 2009. 464 с.
11. Попова З. Д. Стернин И. А. Когнитивная лингвистика. М. АСТ: «Восток-Запад». 2007. 250 с. 7.

12. Сухих С. А. Структура коммуникантов в общении. Языковое общение: процессы и единицы. Калинин, 1988. С. 22-29.
13. Славова Л. Л. Мовна особистість: когнітивно-дискурсивний аспект Л.Л. Славова. Житомир: Вид. ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 358 с.
14. Селіванова О. С. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. 2006. 716 с
15. Селігей П. О. Мовна свідомість: структура, типологія, Виховання. П. О. Селігей. К. 2012. 118 с.
16. Сотников А. В. Складові компоненти мовної особистості в контексті міжкультурної комунікації. А. В. Сотников. Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. К.: Логос, 2012. С. 267-271 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/43718>;
17. Kelner S. The Independent newspaper: *Meghan Markle has her flaws, but the royal family cannot ignore her accusations of racism*. 2021. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://inews.co.uk/opinion/meghan-markle-flaws-royal-family-accusations-racism-archie-903558>.
18. Kelner S. The Independent newspaper: *I'm loath to admit it, but part of me is frightened of leaving lockdown*. 2021. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://inews.co.uk/opinion/meghan-markle-flaws-royal-family-accusations-racism-archie-903558>.
19. Kelner S. The Independent newspaper: *New Year's abstinence is out this year - I'm more worried about my mental state than my physical health*. 2021. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://inews.co.uk/opinion/meghan-markle-flaws-royal-family-accusations-racism-archie-903558>.
20. Lakoff G. *Metaphors we live by* G. Lakoff, M. Johnson. Chicago: Chicago University press, 1980. 242 p.
21. Lakoff G. *The Contemporary Theory of Metaphor* G. Lakoff. Cambridge: Cambridge University press, 1992.
22. Michael James Jackson. *The newspaper: How to Start an Event Planning Business from Home*. 2020 [Електронний ресурс] Режим доступу:

<https://www.eventmanagerblog.com/start-event-planning-business>.

23. Rusbridger A. The Guardian newspaper: *The election in the media: against evasion and lies, good journalism is all we have*. 2021 [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://www.inpublishing.co.uk/articles/the-election-in-the-media-against-evasion-and-lies-good-journalism-is-all-we-have-15465>.
24. Rusbridger A. The Guardian newspaper: *After Cliff Richard, what price privacy and the public's right to know*. 2018 [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jul/22/after-cliff-richard-what-price-privacy-and-the-publics-right-to-know>.
25. Rusbridger A. News and How to Use It by Alan Rusbridger review – an insider's appeal to sceptics. The newspaper: *Journal of the former Guardian editor offers a compelling tour of journalism*, 2020, vol. 5, no. 2 [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://www.theguardian.com/international>:
26. Sean Dagan Wood. *The Positive News: Movement To Protect Our Night Skies*. 2021 [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://hopereliance.com/2021/03/15/movement-to-protect-our-sparkling-night-skies/>.
27. The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics ed. by Dirk Geeraerts and Hubert Cuycens. NY: Oxford University Press, 2007. 1365 p.
28. Wilkes J. *Appleton's Dictionary of Machines, Mechanics, Enginework, and Engineering*, vol. 2. New addition with Appendix. 1869 [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://www.amazon.com/Appletons-Dictionary-Mechanics-Engine-Work-Engineering/dp/0282545514>.